

ΚΑΛΑΡΡΥΤΙΩΤΙΚΑ ΝΕΑ

ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΩΤΙΚΟΥ ΣΥΝΑΕΣΜΟΥ ΚΑΛΑΡΡΥΤΩΝ "Η ΠΙΝΔΟΣ" ΙΩΑΝΝΙΝΑ

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ - ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 1995 - ΑΡΙΘ. ΦΥΛΛΟΥ 56 - ΕΤΟΣ ΙΔΡΥΣΕΩΣ 1985 Δ/ΣΗ: ΛΑΜΠΡΟΒΙΔΗ 3 Τ.Κ. 453 33 ΙΩΑΝΝΙΝΑ

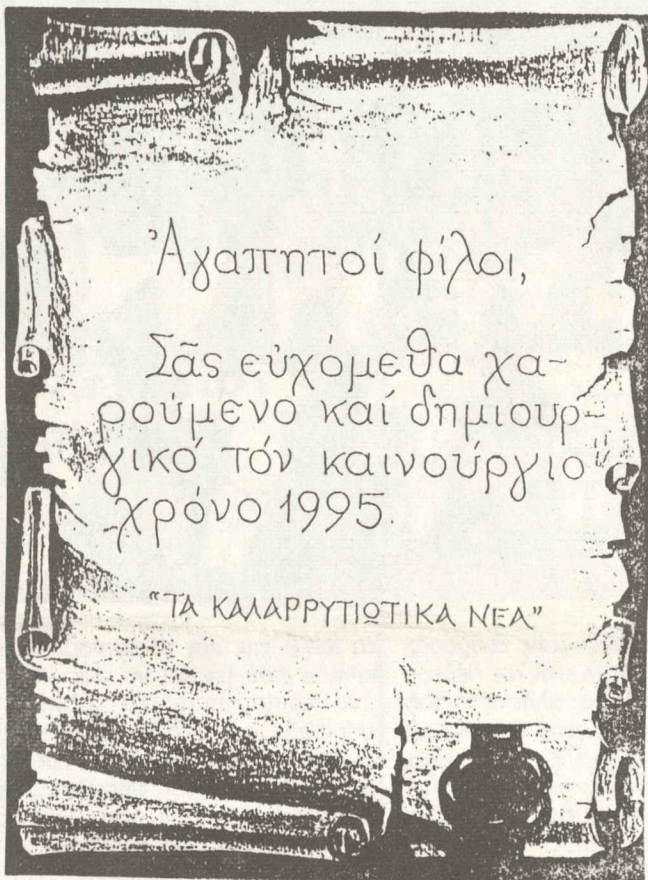
ΚΑΘ' ΟΔΟΝ

Αισίως οδεύουμε τους πρώτους μήνες του νέου έτους 1995. Είμαστε καθ' οδόν, δηλαδή στο δρόμο, που σημαίνει στην πορεία για τα 2000 μ.Χ.

Πορεία, δυναμική πραγματικότητα, γεμάτη αλκή, βούληση, στόχους, μελέτη, μεθόδους για το ξέφωτο, όπου θα συναντήσουμε τον εαυτό μας, το συνάνθρωπό μας και το περιβάλλον, κοντολογίς άγνωστα ή κάπως γνωστά ψυχοπνευματικά και υλικά μεγέθη που υποφέρουν στις ημέρες μας τα πάνδεινα.

Η πορεία, το περπάτημα, ο δρόμος, η οδοιπορία, η μετακίνηση σε κάθε σωστή κοινωνία προϋποθέτει κυρίως: α) τόπο εκκίνησης, β) κατεύθυνση και γ) σκοπό. Ας προσεγγίσουμε αυτές τις παραμέτρους στην κοινωνία του ιστορικού και πολιτιστικού γίνεσθαι των Καλαρρυτών.

α) Τόπος εκκίνησης, τόπος αναχώρησης, ξεκίνημα: Απλά, απλούστατα οι Καλαρύτες. Εδώ σαφώς έρχεται το ερώτημα πιο χωριό Καλαρύτες; Η ερώτηση υποκρύπτει μια επιφύλαξη, ένα δισταγμό, ένα μούδιασμα γνωστικού χαρακτήρα. Ποιό είναι το κεφαλοχώρι Καλαρύτες, η σημερινή όψη του χωριού, το χθες προς το σήμερα; Ολα μαζί είναι Καλαρύτες. Και το τραγικό ερώτημα: Ολα αυτά τα γνωρίζουμε; Απαντούμε ειλικρινά: όχι, αλλ' έχουμε το πάθος της έρευνας, της προσέγγισης, της γνώσης,

διότι οι Καλαρύτες είμαστε εμείς οι ίδιοι, η ψυχή μας, η ανάσα μας. Διαθέτουμε καημό για την Ιθάκη!

β) Είναι αλήθεια ότ οδεύουμε προς το ιστορικό και πολιτιστικό μέγεθος Καλαρύτες συναισθηματικά, παρορμητικά από τις ψυχικές εμπειρίες προς τα αυτά καθαυτά τα γεγονότα. Σαν ξεκίνημα αυτό είναι σημαντικό, αξιόλογο, σπουδαίο ως

αρχή, ως ζέσταμα, πνευματική προθέρμανση, αλλά μετά... Το μετά, εκτός από το ατομικό επίπεδο, σε συλλογική βάση δεν έχει τεθεί ακόμα υπεύθυνα και είναι καιρός να τεθεί.

Η αγάπη ή καλύτερα το πάθος υπάρχει, ακόμη το χωριό μας διαθέτει το κατάλληλο ανθρώπινο δυναμικό, που θα ανασκουμπωθεί να προσεγγίσει, να αγγίξει την περιώνυμη ιστορική, πολιτιστική και ψυχική αρχοντιά των ανθρώπων μας πάντοτε τεκμηριωμένα με αδιάσειστα στοιχεία.

γ) Ολα αυτά μας θυμίζουν κάποια μυαλωμένη γερόντισσα του χωριού μας που ρωτούσε τους μαστόρους «Γιατί κάνετε το αυλάκι; Τί θα ποτίσετε;»

Στην περίπτωση μας το αυλάκι δεν έγινε, άρχισε να γίνει και βρισκόμαστε στην αρχή. Για νερό είναι αστείο να μιλήσουμε σ' αυτό το στάδιο. Δεν είμαστε απαισιόδοξοι, απλά λέμε γυμνή την αλήθεια. Μην ξεχνάμε οι ηχηρές μεγαλοστομίες, το πομπώδες του λόγου, δεν μεταθέτει την πραγματικότητα. Το μόνο που μας κάνει δυναμικά κοινωνούς με τα πράγματα, τα προβλήματα, τα ζητήματα που περιμένουν σωστή λύση είναι η δουλειά, η εργασία που σημαίνει τη διάθεση σωματικών και πνευματικών δυνάμεων για την προαγωγή του έργου. Οχι κουβέντες και αφελείς ψευτοχειραψίες.

Καλή χρονιά

ΤΟ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ ΜΑΣ

Νυχτώσαμε κοντά στον Αϊ-Χριστόφορο. Μόλις βγήκαμε στη στροφή κάναμε το σταυρό μας στον Αϊ-Νικόλα συγκινημένοι γιατί τα έφερε βολικά τα πράγματα να ανέβουμε στο χωριό. Γεννάρης μήνας και χιονίζει με θυμό. Αν συνέχιζε έτσι σίγουρα θα περνούσε το μισό μέτρο το χιόνι μέσα στο χωριό, γιατί στο Μπάρο λογάρισε ύψος.

Το αυτοκίνητο είχε αντιολισθητικές αλυσίδες και δε μας ταλαιπώρησε στην ανάβαση. Φτιάσαμε καλά στον Γκόντρο, δόξα τω Θεώ!

Και τώρα που πάμε; ρώτησε ο Διομήδης, η χαρά και το λογοπαίγνιο της παρέας. Στο σπίτι μας απάντησε με σιγουριά και αγαλλίαση ο Παύλος. Αφήστε τις κουβέντες και νυχτώσαμε. Η τόση γαλήνη, η πελώρια σιωπή και η συνεχής πτώση του χιονιού μας παραξένευσε. Το χωριό κοιμόταν και ονειρεύονταν χαρούμενες κι ευτυχισμένες ημέρες για το νέο έτος 1995. Οι ξωμάχοι χαμογελούσαν στα όνειρά τους, στον ύπνο τους, στη θαλπωρή του τζακιού τους και της κόκκινης φλοκάτας στα μπάσια της σπιτομάνας.

ΚΑΛΗΜΕΡΑ ΚΑΛΑΡΡΥΤΕΣ

Γράφει ο ΙΩΑΝΝΗΣ Γ. ΘΕΟΧΑΡΗΣ (τ. Λυκειάρχης)

Πήγαμε στο σπίτι χωρίς να ανταμώσουμε ψυχή στο δρόμο. Το ρολόι του Αϊ-Νικόλα σημάδεψε το χρόνο. Βράδυ κοντά δέκα η ώρα. Η απέραντη ηρεμία έδινε τη στενάχωρη εντύπωση: πως το χωριό είχε φύγει. Τα αλυχτίσματα των σκύλων φώτιζαν το σφάλμα της σκέψης και μας ανακούφιζε.

Ανάψαμε το τζάκι, το καντήλι στο εικόνισμα και ετοιμάσαμε κάποιο ζεστό να συνέλθουμε. Σε γρήγορο χρόνο όλα άλλαξαν και ξεστάθηκαν μέσα στη φορντίδα και τα χαμόγελα. Χαρήκαμε στα μπάσια έναν υπέροχο ύπνο. Η ιλαρότητα, η ευτυχία βρίσκεται κοντά μας!

Ξημερώματα. Το καλημέρισμα του χρόνου το έφεραν οι γλυκόλαλες καμπάνες του Αϊ Νικόλα. Τι όμορφο ξύπνημα! Τι ονειρεμένη Πρωτοχρονιά! Κατηφορίζουμε για την εκκλησία. Ένα τσουχτερό κρύο χάιδενο σκληρά το πρόσωπό μας. Είχε κόψει κι ένας

ανέφελος ουρανός αγκάλιαζε αδελφικά την χιονισμένη οροσειρά της Πίνδου μας την Κακαρότσα, τον Πρέσσο, τα Τζουμέρα και τις γελαστές Νύφες της Πουλιάνας. Ολα γυμμένα σ' ένα καλοφροντισμένο άσπρο γιορτινό ρούχο για το καλωσόρισμα του νέου χρόνου.

Η εκκλησία του Αϊ-Νικόλα μας επιφύλασσε μια έκπληξη. Καταχείμωνο και είχε κόσμο τους ντόπιους και τους επισκέπτες. Η καρδιά μας ένοιθε να την πλημμυρίσει πραγματικά μια απέραντη και ανεπάντρεχτη ευτυχία. Ολοι ζούσαμε αυτό που λέμε «Χαρά Θεού» στο καταχείμωνο.

Μετά το τέλος της θείας λειτουργίας της πρωτοχρονιάς ξεχυθήκαμε στο χιονισμένο προαύλιο όλοι οι χωριανοί και φέραμε στο κεφαλοχώρι τη λουλουδιασμένη άνοιξη της καρδιάς. Ο ουρανός καθαρό γαλάζιο χαρτί για να γράψεις τραγούδια.

Πραγματικά είναι καλότυχα

τα βουνά, αλλά καλότυχοι και οι ξωμάχοι και οι επισκέπτες τους που χαίρονται γνήσια ανθρώπινη συμπεριφορά ξωμάχρα από ψευτιές, προσποιήσεις και γλυκανάλατα που ο κάθε ένας θέλει να παραστήσει τον ξύπνιο στην ψευδαίσθησή του ότι οι άλλοι τρώνε κουτόχορτο, αλλά γρήγορα ξεσκεπάζεται αφελής.

Οι νοηματισμένες ευχές για τον ερχομό του νέου χρόνου, έδιναν και έπαιρναν πραγματικούς κραδασμούς καρδιάς και δικαιολογημένες συγκινήσεις χαράς. Χαρούμενη, εξαίσια, αρχοντική άνθιση βιωμάτων και εμπειριών που εξανθρωπίζουν διαβασμένους και αδιάβαστους.

Το σπίτι έλαμπε γιομάτο από συγγενικά πρόσωπα, χαρούμενους γειτόνους, λαχταριστή βασιλόπιτα, αυθεντικά δημοτικά τραγούδια περίσσιο άρωμα ψυχής και χριστιανικής αγάπης, ιδιαίτερα πλημμύρισε, ένα πρωτοχρονιάτικο γεύμα όντως ιλαρό, μοναδικό και ανεπανάληπτο. Καλημέρα Καλαρύτες.

Καλή χρονιά

ΙΩΑΝΝΗΣ ΘΕΟΧΑΡΗΣ

ΕΜΕΙΣ ΚΙ Ο ΤΟΠΟΣ ΜΑΣ

Όταν, νικητής του Μινώταυρου, γυρνούσαν ο Θησέας από την Κρήτη, πόδισε για λίγο στη Δίηλο και εκεί, γύρω από τον «κεράτινον βωμόν», χόρευε ένα χορό, «μίμημα των εν τω Λαβυρίνθω περιόδων και διεξόδων εν τινι ρυθμώ». Από την ασπίδα, εξ' αλλου, που με περίσσια τέχνη φτιάχνει ο Ηφαιστος για τον Αχιλλέα, μαθαίνουμε ότι και στην αρχαιότητα, στον καιρό του Ομήρου, οι χορευτές κρατιούνταν από τα χέρια, όπως ακριβώς γίνεται και σήμερα στους «κυκλικούς» χορούς μας, που και αυτοί σίγουρα είναι κληρονομιά από τους αρχαίους χρόνους:

εὐθα μὲν νῆθεοι και παρθένοι αἰφροῖσθαι
αρχεῦντ' ἀλλήλων ἐπὶ καρπῶν
χεῖρας ἔκοντες.

Λαβύρινθος όμως αληθινός περιμένει και το μελετητή που θα επιχειρήσει να κατατάξει και να ερμηνεύσει όλους τους νεοελληνικούς χορούς. Παράλληλα με την ποικιλία των πολλών γλωσσικών ιδιωμάτων, που πολύμορφα παρουσιάζονται στη νεοελληνική διαλεκτολογία, πολυμορφία παρόμοια χαρακτηρίζει γενικά το νεοελληνικό λαογραφικό υλικό και, ειδικά για το θέμα που εξετάζουμε, τους νεοελληνικούς χορούς. Μια σύντομη ξερή αναγραφή πολύ λίγων ονομάτων νεοελληνικών χορών θα δείξει την αλήθεια: Στη Θεσσαλία έχουμε την Καραγκούνα, το Σურτό Κουνιστό, το Πηλιορικό και άλλους τοπικούς. Στην Ήπειρο τον Μενούση, τον Ηπειρώτικο, το Ζαγορίσιο, τον Χιμαριώτικο, το Φουσούνι, τον Σιρτώ στα τρία. Στη Μακεδονία τη Γερακίνα, τον Πηδικτό, τον Τρανό χορό, το Συγκαθιστό, το Σιρτό διπλό και άλλους. Στην Κρήτη τον Πηδικτό, τη Σούστα, τον Πεντοζάλη, τον Χανιώτικο, τις Ορσες, τον Σιγανό, τον Καστρινό. Στη Θράκη τον Πηδικτό, του Θερισμού, τον Αντικρυστό και άλλους. Στα Δωδεκάνησα τη Σούστα, το Ροδίτικο Σιρτό, τον Ζερβό, το Γαϊτανάκι, τον Καλυμνιώτικο. Στον Πόντο το Δπάτι, το Ομάλι, τον Τρομακτό, το Κοτσαγγέλι, την Τρυγόνα, τη Λειμόνα και άλλους. Στην Πελοπόννησο ιδιόρρυθμος, ανόμοιος μ' όλους τους άλλους, ο Τσακωνικός, και στα Μέγαρα η Τράτα. Και στα νησιά της Κρήτης, όπως π.χ. ο Μπάλος και ο Σταυρωτός στην Κέκφυρα, το Πάπια και ο Κασιβελικός στη Λήμνο, ο Ζερβοδέξος στη Χίο, τα Ζαγαράκια και ο Σταυρωτός στη Κύθηρα, ο Σαμιώτικος και ο Κουλουριώτικος στ' αντίστοιχα νησιά, και πλήθος άλλοι χοροί, «ων ουκ ἔστιν ἀριθμός». Ούτε έγινε ακόμη λόγος για μερικούς γνωστούς σε περισσότερα μέρη, το Ζερμικό, το Χασάπικο και άλλους πολλούς.

Όπως είπαμε και πριν, οι χοροί του ελληνικού λαού σήμερα είναι κυκλικοί ή κύκλιοι, και τούτο γιατί βασικό τους σχήμα έχουν το κυκλικό. Υπάρχουν βέβαια και λίγοι, που είναι αντικρυστοί ή έχουν φιγούρες κατά ζεύγη. Μερικοί χορεύονται και χωρίς κύκλο, μόνο με ζεύγη χορευτών ή και μόνο με έναν χορευτή (ρεμπέτικο, χασάπικο κλπ.) Το κύριο όμως είδος των ελληνικών χορών, το μόνο που σήμερα είναι στενά δεμένο με τη λαϊκή λατρεία και τις θρησκευτικές πράξεις, σε πανηγύρια, σε γάμους και αλλού, είναι οι κυκλικοί. Ερχονται από πολύ μακριά οι χοροί αυτοί, από τότε που χόρευαν γύρω στη «Θύμηλη» που βρισκόταν στο κέντρο της αρχαίας κυκλικής ορχήστρας. Εκεί, πλάι στη Θύμηλη, βρίσκονταν και

ΕΛΛΗΝΙΚΟΙ ΧΟΡΟΙ ΚΑΙ ΙΔΙΑΙΤΕΡΑ Ο ΚΑΛΑΜΑΤΙΑΝΟΣ

Κ. ΡΩΜΑΙΟΥ

οι αυλότες, για τούτο και από τότε προέρχεται το σημερινό έθιμο, σύμφωνα με το οποίο οι οργανοπαίχτες πρέπει να στέκονται στη μέση του κυκλικού χορού. Εκεί πρέπει σήμερα να στέκεται αυτός που παίζει το κλαρίνο, το νταούλι, τη λύρα, το βιολί ή όποιο άλλο όργανο.

Δύο είναι οι βασικές υποδιαιρέσεις των κυκλικών χορών, και αυτές ανάλογα με το ρυθμό τους: Είναι οι συρτοί και ο πηδικτοί.

Ποιά είναι η βασική τους διαφορά; Οι πρώτοι είναι συρτοί, οι δεύτεροι έχουν πηδικμάτα, άλλοτε πολλά και άλλοτε λίγα, πάντοτε όμως ξαφνικά και μεγάλα. Ανάμεσα στους συρτούς βασιλιάς είναι ο Καλαματιανός, ανάμεσα στους πηδικτούς ο Τσάμικος. Καλαματιανός και τσάμικος είναι οι δύο αντιπροσωπευτικοί χοροί μας. Ο Καλαματιανός δεν περιορίζεται τοπικά μόνο στην Καλαμάτα. Είναι ο πιο γνωστός λαϊκός χορός σ' ολόκληρη την Ελλάδα. Μερικοί άλλοι, Πεντοζάλης, ή Κερκυραϊκός ή όποιοι άλλοι, περιορίζονται στα νησιά τους. Είναι «ιδιωματικοί χοροί», έτσι θα τους ονόμαζε κανείς χρησιμοποιώντας έναν όρο που έχει γενική επικράτηση στη Γλωσσολογία, μπορεί όμως να μας χρησιμεύσει και για την «ιδιωτική» Λαογραφία και για τους μερικούς τομείς της. Υστερα, οι πηδικτοί χοροί είναι φυσικό να περιορίζονται μόνο στους άντρες. Αντίθετα συμβαίνει με τους συρτούς χορούς, που χορεύονται από άντρες και γυναίκες, είναι εύκολοι και μαθαίνονται εύκολα. Υπάρχουν περιοχές πεδινές, όπως η Λακωνία, όπου παλιότερα δε χόρευαν σχεδόν καθόλου τσάμικο. Χορεύανε μόνο συρτούς. Ο τσάμικος, ή αλλιώς «αρβανίτικος», συνήθιζε να χορεύεται από τους ορεινούς τόπους και είναι χορός που συμβολίζει και εκφράζει τη λεβεντιά και την αντρείωση των χορευτών. Κλείνει μέσα του δύο συστατικά, το «θριαμβευτικό», που εκφράζεται στον επιβλητικό και γεμάτο μεγαλοπρέπεια ρυθμό του και στα μεγάλα άλματα του, και το «αγωνιστικό», που το χαρακτηρίζουν οι ρυθμικά άνωτες κάθε τόσο αλματικές εκδηλώσεις, μαζί με τα χτυπήματα ή τα λυγίσματα ή τα γονατισμάτα στην γη και τα τόσα άλλα ξαφνικά γεγονόματα.

Το «ύφος» του Καλαματιανού

χορού είναι πολύ διαφορετικό. Εδώ δεν υπάρχουν οι καταιγίδες και η τραγική μορφή του ήχου και των κινήσεων. Εδώ βασιλεύουν το ειρηνικό τοπίο και η απλότητα της ειρηνικής ψυχολογίας. Στη μουσική του έχει ο χορός αυτός μια μαγευτική γλυκύτητα. Και στις κινήσεις του περιέχει μια γοητευτική αρμονία και, ακόμη, μια συνέπεια, που τον κάνει να δείχνει αλφαρδία κορμιού και ευστροφία, και στη γυναίκα να εκφράζει όλη

τη χάρη της και τη συναρπαστική κίνηση που μπορεί να μας χαρίσει ένα ωραίο γυναικείο κορμί. Στις στροφές και στα λυγίσματα της γυναίκας που χορεύει Καλαματιανό προβάλλουν λογής θεσπέσια σχήματα που, σε μίαν αδιάκοπη ροή, διαρκώς γεννιούνται και διαρκώς μεταβάλλονται. Γεννιούνται από τις πτυχές και τις ανδρες αναδιπλώσεις των πολύπτυκτων γυναικείων φορεμάτων, καθώς αυτά συμπαρακοιτούν τις στροφές του κορμιού μ' έναν ρυθμό δικό τους, αργότερον και πιο άνετον. Και, ενώ όλα αυτά μπορούν να προχωρούν και να εκφράζονται με έναση, ποτέ ο συρτός γενικά, και ιδιαίτερα ο Καλαματιανός, δε κάνει την έννοια του μέτρου και της αξιοπρέπειας. Ποτέ δεν προχωρεί τόσο που να καταπίπτει στο ταπεινό και στο αισθητικό γελοίο. Για τούτο και ποτέ δεν εξυετίζεται το χορευτή στη συνείδηση των θεατών. Η γυναίκα, χορεύοντας συρτό, θα εκφράσει όλη τη χάρη της, χωρίς οι κινήσεις της να την ταπεινώνουν, όπως είναι σχεδόν αναπόφευκτο να συμβαίνει π.χ. σε φιγούρες ρεμπέτικου χορού, όπου μια γυναίκα χορεύτρια υποχρεώνεται να εκφράσει ή να μιμηθεί, με κινήσεις και ύφος, άφθονο σαρκικό αισθήμα. Γιατί βασικά ο ρεμπέτικος, σε πολλές φιγούρες του, είναι χορός σεξουαλικής υφής, σωστότερα είναι μια αδιάκοπη σεξουαλική χορευτική μίμηση, μάλιστα όταν χορεύεται από ζεύγη αντικρυστά, από γυναίκα και άντρα. Αντίθετα ο συρτός είναι ο χορός της σεμνής αρμονίας. Τέτοιος είναι ο χαρακτήρας του χορού αυτού. Για τούτο μονάχα ένας τέτοιος συρτός χορός ταράζει να χορευτεί από τη νύφη, που ήταν ως σήμερα μια σεμνή κόρη και που προορίζεται να είναι από αύριο μια σεμνή σύζυγος. Θα περάσει από τη μια τη ιδιότητα στην άλλη, όχι μόνο με το στεφά-

νωμα, αλλά και σε μια σοβρή, αμίλητη και μαζί κομψή κορυφαία, «σέρνοντας» ένα χορό που θα την φέρει γούρι, αλλά και που θα την εξυψώσει αισθητικά και ψυχικά στη συνείδηση των ανθρώπων του χωριού της.

Αυτό λοιπόν είναι το ιδιαίτερο και το σημαντικό χαρακτηριστικό του Καλαματιανού ειδικά και των συρτών χορών γενικότερα: Μελωδική γλυκύτητα σε μουσική και σε τραγούδι, συνέπεια και συνέχεια σε κινήσεις σύμμετρες, γεμάτες χάρη, και ύφος που εκφράζει αξιοπρέπεια. Κοντά σ' αυτά έρχεται ένα αισθήμα ηρεμίας, γαλήνης και αυτοπεποίθεσης, που το νοιώθει ο χορευτής χωρίς να ξεσπάει σε απότομες κινήσεις, που άλλοτε μπορεί να συμβολίζουν κάποια «νικήτρια» και άλλοτε ν' αποκάλυπτουν κάποιον εκνευρισμό που «λανθάνει». Αυτό νομίζω ότι είναι τα προσόντα που δείχνουν οι απλές αρμονικές κινήσεις, που γίνονται χωρίς αγωνία, χωρίς οπασμαδικά ξετινάγματα και, συνεπώς, χωρίς ψυχικές μεταπτώσεις και αμφιβολίες. Οι συρτοί χοροί, θα προχωρούσε να υποθέσει κανείς, πρέπει να προέρχονται από παλαιότερη εποχή (μαρτυρούνται μάλιστα σε επιγραφή του πρώτου μετά Χριστόν αιώνα από θρησκευτικά πανηγύρια, όπου συνθηζόταν να εκτελείται «η των συρτών πάτριος όρχησις»), από λατρευτικές γιορτές, όπου οι πανηγυριστές ήσαν από πριν ικανοποιημένοι, ευχαριστημένοι ή έλεγες με όσα τους έδωσαν ή με όσα ήσαν σίγουροι ότι θα τους ξαναδώσει ο Θεός τους. Για τούτο και επιζητούσαν με το χορό να εκφράσουν γεμάτα χάρη αλλά και γαλήνη τα «ευχαριστήρια» προς τον εορτάζοντα Θεό.

Από τ' άλλο μέρος ο τσάμικος και οι πηδικτοί γενικά έχουν αναμφισβήτητα ένα έντονο πανηγυρικό στοιχείο που ξεχειλίζει και παίρνει τη μορφή μιας θριαμβευτικής έκφρασης του. Την ιδίαν όμως στιγμή, όλοι αυτοί οι πηδικτοί χοροί κλείνουν στα πηδικμάτα τους έναν «αγώνα», με την αρχαία σημασία του όρου, μια προσπάθεια έντονου, άρα μια προσπάθεια που κυριολεκτικά ή μμητικά γίνεται για «να κατορθώσουν κάτι» οι χορευτές. Ανάλογη συμπεριφορά, με δεξίσεις των αρχαίων σε χορικά τραγωδιών, δεν είναι ανύπαρκτη. Όπως και τότε, είτε ήταν αντικειμενικός ο σκοπός για να μαλάνουν κάποιο θυμωμένο Θεό, είτε ήταν εσωτερικό, για να πετύχουν της δικής τους ψυχής και της συνείδησης την κάθαρση, έτσι και τώρα θα πετύχουν ευκολότερα αυτό που ζητούν, αν κατορθώσουν την «τέλεια» εκτέλεση των αγωνιστικών κινήσεων του χορού μας. Αλλιώς θα χάσουν. Τέτοια περίπου αισθήματα, «λατρευτικά» στην προέλευση, υποθέτω ότι πιθανότατα θα είχαν σκοπό τους να εκφράσουν ορισμένο πηδικτοί χοροί, που δεν φανούν να είναι μόνο ζέσημα χαρής και θριάμβου, αλλά, έτσι με τη διακοπτόμενα πηδικμάτα τους, δείχνουν ότι σαν αρχικό τους κίνητρο υπήρχε και κάποιος ψυχικός αγώνας, υπολογισμός μαζί και εκτέλεση για να κατορθώσουν κάτι που το επιδιόκνουν. Ήταν αρχικά ένας χορός που ισοδυναμούσε με προσπάθεια, με «αγώνα», που συνοδευόταν από μουσική και γινόταν πάνω σε στιγμή ιερή, με το σέβας ιερουργίας, και αποσκοπούσε, «ενώπιον Θεού και ανθρώπων» ή μόνο Θεού, να μιμηθεί όσο

Συν. στη σελ. 7

ΕΥΧΕΣ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ ΜΑΣ

κ.κ. ΒΑΡΘΟΛΟΜΑΙΟΥ

Τῷ 'Ελλογιματῷ

κυρίῳ 'Ιωάννῃ Θεοχάρει, τ.Λυκείαρχῳ.

Δωδώνης 21.

45221 'Ιωάννῃνα

G R E E C E

Ἡ χάρις καὶ ἡ εὐλογία τοῦ σαρκί τεχθέντος
Σωτῆρος Χριστοῦ εἴη μετ' ὑμῶν κατ' ὅλον τὸ νέον
ἔτος.

Πατρικῶς

† Ὁ Κωνσταντινουπόλεως

Χριστοῦγεννα

ΕΥΧΕΣ ΤΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΑΜΕΡΙΚΗΣ κ.κ. ΙΑΚΩΒΟΥ

Κύριον

'Ιωάννην Θεοχάρην

Δωδώνης 21

45221 'Ιωάννῃνα

G R E E C E

Χριστὸς γεννᾶται! Δοξάσατε!

Μῆσα σ' αὐτὸ τὸ χαρῶμενον ἀγγέλιμα δέιτε τὴν καρδίᾳ σας, ποὺ γίνεται ξαφνικὰ Φάτιν γιὰ τὸ Θεῖο Βρῆρος. Νοιώσατε τὴν ψυχὴ σας νὰ γεμίξῃ γαλήνη καὶ χαρὰ. Προσέξτε πᾶς ὁ νοδὸς σας γίνεται σὺν ἀπὸ θαύμα ἄστρο, ὁδηγητικὸ πρὸς τὸν Θεό.

Μαζὶ μὲ τοὺς ἀγγέλους, τοὺς ποιμένες καὶ τοὺς μάγους, προσκυνεῖτε τὸ Θεῖο Βρῆρος καὶ καλέσατε ὅλους γύρω σας νὰ δοξάσῃ καὶ τὴ σωτήριο παρουσία τοῦ Θεοῦ στὸν κόσμον μας.

Μὲ τὴν χάριτ' τοῦ σαρκωθέντος Λόγου, σὰς ἀσπάζομαι

Ὁ 'Ιερομόναχος 'Ιωάννης

Χριστοῦγεννα 1994

ΧΕΙΡΑΨΙΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΚΔΟΣΗ ΜΑΣ

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ Γ. ΓΕΩΡΓΟΒΑΣΙΑΝΣ
ΔΙΔΑΚΤΩΡ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ

Αθήνα, 15 Δεκεμβρίου 1994

Η τακτική έκδοση και η ευρεία κυκλοφορία μιας επαρχιακής εφημερίδας πατριδοποικικού ενδιαφέροντος αποτελεί για την εποχή μας μια αναγκαία ζωτική σημασία. Η μεγάλη κινητικότητα του πληθυσμού, η εσωτερική και κυρίως η εξωτερική μετανάστευση καθιστούν τους συμπολίτες και συγχωριανούς ξεριζωμένους και κάποτε φερόμενους ξένους, οι οποίοι πασχίζουν στην ξενιτιά να διατηρήσουν κάποιο ζώπυρο από την πατριδοποικική τους εστία, από το χωριό τους.

Οι Ηπειρώτες είναι ένας ελληνικότατος πληθυσμός, που δοκιμάζεται κατά την μακρά ιστορία της φυλής μας περισσότερο από κάθε άλλον ελληνικό πληθυσμό. Τα βάσανά τους τα ιστόρησαν μέσα στα δημοτικά τους τραγούδια και τα σκάλισαν στα ξυλόγλυπτα τέμπλα της εκκλησίας τους με ηχηρά ευσυνείδητα.

Ετσι μια τέτοια εφημερίδα, που προβάλλει κυρίως τα επεισόδια της ζωής των συγχωριανών, όπου γης κι αν η τύχη τους έχει φέρει, είναι ο ταχυδρόμος και ο τηλεγράφος, που τους συνδέει με το χωριό τους και μεταξύ τους.

Η προσπάθεια σας είναι υποδειγματική και αξιοζήλευτη για τον παλιό και το σφρίγος, με τα οποία συνδέετε τους συγχωριανούς σας και τους ετοιμάετε να κοινωνήσουν τα άχραντα μυστήρια της γενετήρας των. Η εφημερίδα σας, που αγκαλιάζεται με στοργή από τους υπερήφανους και φιλοπάτριδες Ηπειρώτες, αλλά και από όλους εμάς τους πολυπληθείς φίλους και θαυμαστές αυτής της αρεμάνιας φυλής, στέριωσε γερά στις καρδιές των αναγνωστών της. Και το ριζωμά της αυτό, που οφείλεται πρωτίστως στην ποιότητα και το ήθος των εκάστοτε περιεχομένων της, αποτελεί το εχέγγυο της βιωσιμότητάς και μακροζωίας της. Εφέτος, που γιορτάζει τα εννιάχρονα της, οι ευχές μας και η αγάπη μας ας τη συντηρήσουν ξεχωριστά!

Δημοσθένης Γ. Γεωργοβασίλης
Διδάκτωρ Φιλοσοφίας

Πελαγία Παρμενίδου
(Θέτη Χορτιάτη)
Θεσσαλονίκη 2-1-1995

Αγαπητέ κύριε Θεοχάρη,

Ετσι όπως ζούμε σ' ένα φανταχτερό εικονογραφικό κόσμο που φαντασεί με διάφορους τρόπους προβάλλοντας, σχεδόν επιτακτικά, τα καταναλωτικά είδη, είναι ευλογία κάθε πνευματικό αντιστάθμισμα. Τα «ΚΑΛΑΡΡΥΤΙΩΤΙΚΑ ΝΕΑ» της Πίνδου είναι μια ζωντανή δυναμική φωνή που υπάρχει ανάγκη ν' ακούγεται, για να εμψυχώνονται τα πνευματικά ενδιαφέροντα που μας στηρίζουν να μην παρασυρθούμε από τη μονόπλευρη παρασπλήνηση των καιρών μας και των Μ.Μ.Ε. Κάθε πνευματικός αγώνας και προσπάθεια μπορεί ν' αποτελέσει ερέθισμα και παράδειγμα να το μιμηθούν και να το ακολουθήσουν κι άλλοι «αθεράπευτα ρομαντικοί», όπως εσείς που δίνετε γενναία μάχη εννιά χρόνια για τα «ΚΑΛΑΡΡΥΤΙΩΤΙΚΑ ΝΕΑ», κι όπως εμείς οι συγγραφείς που προσπαθούμε με τη συγγραφή μας γλώσσα να φορτίσουμε με λογοτεχνικούς τρόπους το νόημα που έχουν τα στήριγμα των πνευματικών αγαθών για την εσωτερική ισορροπία και πληρότητα του ανθρώπου. Είναι, λοιπόν, χρέος και πίστη μας να ενθαρρύνουμε όλες τις προσπάθειες για μια ενεργητική στροφή και προς τα πνευματικά αγαθά.

Σας συγχαίρω για τον ενεργικό σας αγώνα και σας εύχομαι υγεία και δύναμη για να συνεχίσετε με επιτυχία.

Ευτυχισμένος ο καινούργιος χρόνος 1995

με εκτίμηση

Θέτη Χορτιάτη

Συγγραφέας

Γαλάτεια Σαράντη
Αθήνα, 3-1-1995

Αγαπητέ κύριε Θεοχάρη,

Εύχομαι κάθε καλό για τον καινούργιο χρόνο! Με την ευκαιρία αυτή θέλω και πάλι να σας ευχαριστήσω για την εφημερίδα «Καθαρτυτικά Νέα» που έχετε την καλοσύνη να μου στέλνετε. Με χαρά την παρακολουθώ και κατά κάποιον τρόπο αναπνέω και εγώ τον ζωγόνο, καθαρό αέρα της Πίνδου. Κατανοώ και συμμετέχω στη συγκινητική προσπάθεια που κάνετε να αναθερμάνετε τους δεσμούς με τη μικρή μας πατρίδα. Η αγάπη, η έγνοια και η προσπάθεια αυτή, ότι είναι αθεράπευτος ρομαντισμός είναι υγεία ψυχική και δύναμη ζωής και γνώσης από τη μικρή απλότητα η αγάπη στην μεγάλη, σε όλη την Ελλάδα και σε όλη βαθύ και ανώτερο σημαίνει.

Καλή χρονιά
Με φιλικούςαιρετισμούς
Γαλάτεια Σαράντη
Συγγραφέας

«ΚΑΛΑΡΡΥΤΙΩΤΙΚΑ ΝΕΑ»
ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ

εκδότης: ΠΑΤΡΙΩΤΙΚΟΣ ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ
ΚΑΛΑΡΡΥΤΩΝ «Η ΠΙΝΔΟΣ»
ΛΑΜΠΟΒΙΤΙΑΔΗ 3 - Τηλ: 37440 - ΓΙΑΝΝΙΝΑ

Συντάσσεται από επιτροπή
Πληροφορίες - Επιμέλεια Εκδόσεως - Συνδρομές - Εμβάσματα:
κ. Θεόδωρος Μπαργιάννης
Τέγμα Στο. Παπάγιο - ΙΩΑΝΝΙΝΑ 454 45
Τηλ (0651) 25.561

Τα έξοδα εκτύπωσης και διακίνησης της
εφημερίδας, καλύπτονται από τις προαιρετικές
εισφορές μελών και φίλων μας.

MONTAZ - ΕΚΤΥΠΩΣΗ
Π. ΜΠΟΥΡΗΣ - Π. ΣΤΡΑΤΟΣ Ο.Ε.
Στοά Ορφέα Ιωάννινα
Τηλ.: 77433 - 25634

ΠΟΙΗΣΗ

ΔΗΜ. Κ. ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ

ΤΟ ΠΑΙΔΑΚΙ

Νομίζω, κάποτε, πως νύνηγκες στους ίσκιους,
όπως χάνονται οι οδοιπόροι με την αντίθετη πορεία.
Κι εσύ ζεις,
αίθασο, γεμάτο σφρίγος στο αίμα μου,
ή περίφοβο, στην κρύπτη της καρδιάς μου.

Σης μεγάλες γιορτές ανασταίνεις τους όρθρους.
Η αμύσηρα ευωδιάζει.
Ο αέρας φρουσκώνει τα πανιά της πίστης.

Στον αυλόγυρο της εκκλησιάς καταθέτω τα χρόνια μου,
γυμνός από πείρα σ' ακολουθά,
να μ' οδηγήεις στο προσκύνημα.

Καταργείς το χρόνο,
φέρνοντας στρατιές αγγέλων να φρουρούν την ψυχή μου.
Γεμίζει δώρα τα μάτια μου,
παλάτια σχεδιάσεις με φτερουγίσματα πουλιών,
βροίγματα φυλλών...

«Εδώ αντίχισε το κρυστάλλινο γέλιο σου.
Το θυμάσαι, τώρα, που σπαράζει σαρκάζοντας;
Εδώ κυνήγησες πεταλούδες, ώρες έπαιξες,
άκουσες τον κορυδαλλό
να σκίζει την πρωινή ομίχλη,
ρίγνησες στον ερχομό της νύκτας,
ανακάλυψες τη μοναξιά σου...».

Φτάνουμε πάλι στη μεγάλη πύλη.
Με κυττάξεις βαθιά με τα έκθαμβα μάτια σου,
ελαφρά ψιθυρίζοντας:
«ηγιάνατε, έξω φοβούμαι.
Θα μω πάλι στις φλέβες σου,
το σκοτάδι της σκέψης να φωτίσω,
ν' αγρυπνώ στα βάθη της καρδιάς σου...
Θα σε περιμένω. Με δροσιά και χαμόγελο.
Μην αργήσεις».

Τρυφερό κι ευαίσθητο παιδάκι
της ελπίδας και της πίστης,
ως τη στενιά στιγμή που θα με σέρνεις,
θα σε σέρνω, παιδάκι των ονείρων.

ΑΝΘΡΩΠΙΝΟ

Το σπίτι μας δε το θυμάμαι ποτέ χαρούμενο.
Εκείν' η αναβυσσική δροσιά ξένοιστου περιβολιού,
το ακέρατο, τρελλό γέλιο του παιδιού,
ο ασυγκράτητος οίστρος λυρικών όρθρων,
δε χάιδευαν με το φτερό τους το γκρίζο κλίμα του.

Το σκόζαν πάντα πυκνές απουσίες,
δαιοδυμικές, ακατάλυτες.

Ανοιξε πολύ νεαρός η μητέρα το μεγάλο παράθυρο.
(Πόσο κρύνανμε απ' το ακατάχατο ρεύμα!...)
Πολύ μικρός, όταν έσμιξε με τις σκιές.
Ήταν, λέω, κάποτε, και το πιστεύω.
Δεν ήταν, κι η πίστη μου απαρσάλευτη μένει.
Κάτι, που το κάνεις στη ζωή και το κυνηγός στ' όνειρο.
Κάτι, που το κάνεις στ' όνειρο και θα το 'θελες στη ζωή.

Ανοιξαν ύστερα κι άλλα παράθυρα
προς το μυστήριο της Νύκτας.
Ο πατέρας, οι αδελφές, άλλοι αγαπημένοι,
-παρουσίες γλυκύτατες στον άναστο κόσμο.

Το σπίτι μας δεν το θυμάμαι ποτέ χαρούμενο.
Αν ταξίδευε και στην καρδιά του λίγο φως,
έλυωνε, ξαφνικά, στις γωνιές,
σα να ράντιζε τον αέρα χέρι μάγισσας.

Το τραγούδι μου, ενώ υψωνόταν κατακόρυφο,
συναντούσε πάντα μίαν ατμόσφαιρα παγερή,
κι έπεφτε σαν το πουλί λαβωμένο.

Κάνανε πολλές προσπάθειες να βάψουμε τις επιφάνειες,
παίζοντας θέατρο για τον εαυτό μας και τους άλλους.
Όμως, στα ενδύμια του σπιτιού και της ψυχής μας,
η οδυνηρή συντριβή βούλιαζε στις ανοικτές πληγές της.

Μέρα και νύκτα, χειμώνα - καλοκαίρι,
αν τέντωνες τ' αυτί,
θ' άκουσες ν' ανεβαίνουν, πεισματικά, κυρίαρχα,
νοσταλγίες μελαγχολικά κύματα,
-θραύσματα ναισιγών, κραυγές από βάρσθρα,
ταλάντευση στο κενό, ρίγνημα πτώσης,
απ' το υπόγειο του σπιτιού, τα έπιπλα, την καρδιά μας,
μια μουσική να μουδιάζει την ψυχή,
να σκεπάζει με τέφρα λύπης τ' απουδημένα φτερά μας.

Πόσα χρόνια; Μήτε θέλω να θυμάμαι...
Όμως, στο θέλημά σου, Κύριε, σκύβω το κεφάλι μου.
Οχι, ποτέ χαρούμενο δεν ήτανε το σπίτι μας.
Ανθρώπινο ήταν...

Ο ΑΡΧΑΙΤΕΛΟΣ

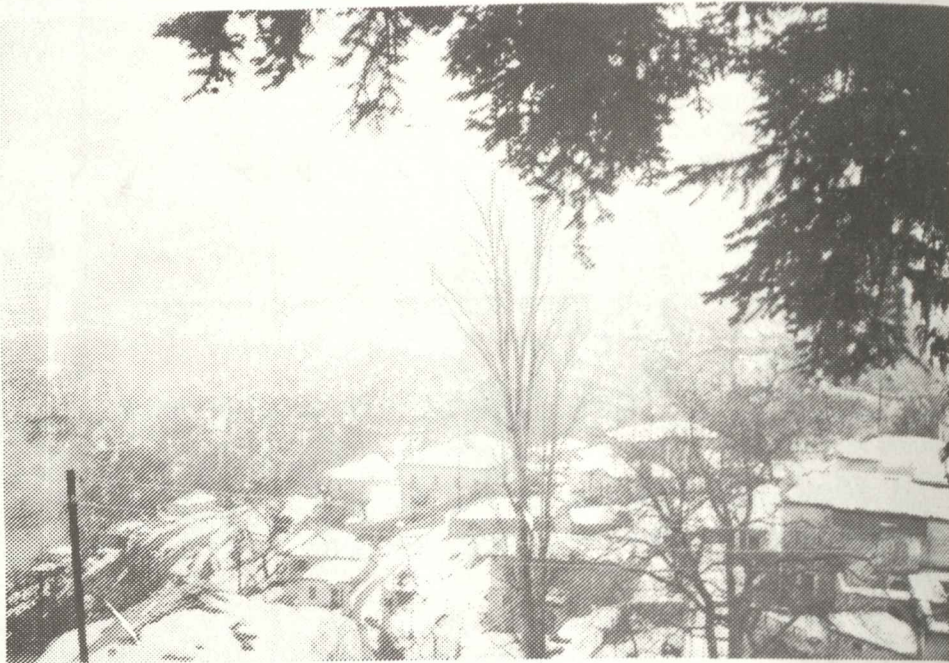
Υπάρχω, γιατί υπάρχεις.
Στο αίμα μου, στη σκέψη και στα κόκκαλα,
άλλοτε με τη σπληνική ρομφαία του φωτός,
κάποτε με τη νοσηρή αναδρομή της μνήμης,
ή με τις αμφιβολές σκιές, που προγεύονται τη νύκτα...

(Αν θρυμματιστικές μέσα μου το δικό σου σύμπαν,
ή αν ο ουρανός δεν έμεινε στη θέση,
που ακλόνητη πίν πίστευα, μαζί σου, δε ρωτάω...)

Εσύ υπάρχεις, γι' αυτό και υπάρχω.
Σης τρικυμίες, ο φάρος.
Στον ήλιγο της αβύσσου, το σιβαρό χέρι.
Στο βάρος της πίκρας, το ελαφρό χαμόγελο.

Συν. στη σελ. 5

Στον τόπο μας με Πρωτοχρονιάτικος παράδεισος

Η βασίλοπιτα ψνόνταν στη γάστρα
και μοσκοβολούσε η γειτονιά. Οι δου-
λειές του σπιτιού είχαν μαζευτεί. Η κυρά
Αλεξάντρα μοχθούσε να πείσει την
πεθερά της να ξεκουραστεί, γριά γυναι-
κα, αλλά που να πιάσει τόπο η κουβέντα
της.

- Μητέρα, φτάνει το συγύριο, κάτσε
να ξεποστάσεις. Οι δουλειές μαζεύτηκαν.
Το σπίτι με παιδιά, όσον να το πασχίζεις,
παστρικό δεν φαίνεται.

- Αλεξάντρα, μη μαλώνεις τα παιδιά,
μέρα που είναι. Ησύχασε και δες τα, δες
τα καλά, είναι ζωντανό κορμάτι απ' τον
παράδεισο!

Είχε απόλυτο δικίο η σεβασμία γερό-
ντισσα.

Ο Γείτονας

Με το γείτονά μας χωρίζει ένας
μαντρότοιχος και μας ενώνει η ζωή.
Λέγαν οι παλιοί και συνεχιζουμε και
εμείς: «Θεός και γείτονας». Αυτό
σημαίνει σε περιστάσεις θλίψεων και
περιπετειών μάλιστα δε σε ποικίλες
ανάγκες ο Θεός και ο γείτονας θα σε
βοηθήσουν. Η παροιμία λέγεται για
να φανερώσει κυρίως την αξία του
καλού γείτονα με τον οποίο έχουμε
αρμονικές και εγκάρδιες σχέσεις,
συχνά αδερφικές.

Συχνά οι σκληρές μοναξιές που
μας γίνονται βραχνάς παραφορτωμέ-
νες με στεναχώρια και πόνο, μένουν
απαράτηρητες από τους γνωστούς
που περνούν, προσπερνούν με μια
αδιάφορη καλημέρα. Αυτός που ξέρει
την πληγή μας είναι ο καλός ο γείτο-
νας. Αυτός μας ανοίγει την πόρτα,
αυτός θα πει τον καλό λόγο, αυτός
θα μοιραστεί και το ψωμί του μαζί
μας. Ο καλός γείτονας είναι ένας
αδερφός χωρίς κούφια λόγια.

Ποιάς θα ξεχάσει το γλυκό και τον
καφέ στο δίσκο της γειτονίσσας μαζί
με τους ασπασμούς στην αυλή κατα-
κουρασμένοι όταν κουβαλούμε τα
πράγματα από την τσόρα στα χορτα-
ριασμένα σκαλιά του σπιτιού μας;
Επίσκεψη και προσφορά αγάπης,
ανθρωπιάς, υψηλής συμπεριφοράς,
στάσης ζωής που ταιριάζει σε πραγ-
ματικά αληθινό, σε ψυχικά καλλιε-
ρημένο άνθρωπο.

Δικαιολογημένο παράπονο

Το χαϊδευτικό της Κλεοπάτρας,
είναι Πάτρα και λόγω ηλικίας θεία
Πάτρα και το πιο γνωστό τέτα Πάτρα.
Μυαλωμένη γερόντισσα μένει μόνη
με τις αναμνήσεις του χθες και τις
ελπίδες του γιου της Ηρακλή που δου-
λεύει και ζει στα ξένα. Προκοιμένο
παιδί παντρεύτηκε και έκανε καλά
παιδιά με φιλότιμο και εργατικότητα.

- Πως περνάς τέτα Πάτρα;
- Δόξα τω Θεώ, είμαι στα πόδια
μου.

- Κανένα παράπονο;
- Τί παράπονο. Ο Ηρακλής, ο Θεός
να τον έχει καλά, μου στέλνει και του
πουλιού το γάλα. Με παίρνει συχνά
τηλέφωνο.

- Κατεβαίνεις χειμώνα καιρό για
τηλεφωνήματα στη γκούρα;
- Ποιά Γκούρα; Σπίτι μου έχω τηλε-
φωνο που μιλάω με το παιδί μου, τη
νύφη μου, τα εγγόνια μου, με τις ώρες.

- Όλα καλά, που είναι το παρπό-
νο;

- Να καλά θα ήταν να μας παίρνουν
«στη χάση και στη φέξη» οι χωριανοί
μας που είναι στα ξένα κανένα τηλε-
φωνο για μια καλημέρα, πόσο θα το
χαϊρόμασταν εδώ στη μοναξιά του χει-
μώνα. Το καλοκαίρι ευτυχώς έρχονται
και τα λέμε από κοντά, το χειμώνα
που κλεινόμαστε από τα χιόνια στο
σπίτι, κανένας δε μας χτυπάει την
πόρτα, ας χτυπάει το τηλέφωνο.

Δίκιο έχει η συμπαθητική γερόντισ-
σα. Κύριε πρόεδρε του χωριού στείλτε
μας να δημοσιεύσουμε στην εφημερίδα
μας μια κατάσταση με τα ονοματεπώ-
νυμα των μονίμων κατοίκων του
χωριού μας και τα τηλέφωνα τους για
να επικοινωνήσουμε. Ευχαριστούμε.

τους ανθρώπους μας Τα νιάτα

Η νεότητα, η νεανική ηλικία, η δροσιά της
ζωής είναι ο βίος στην καλύτερη του ώρα. Τί
είναι η νεολαία σήμερα; Το ερώτημα σχεδόν
είναι κατευθυνόμενο και ο τρόπος της προφο-
ρικής διατύπωσης γίνεται έτσι που έχει, σίγου-
ρη αρνητική απάντηση. Αυτή είναι η κοντό-
φθαλμη όψη του πράγματος.

Η σωστή, η λογική, η αντικειμενική απάντη-
ση για το τι είναι τα σημερινά νιάτα είναι: Η
σημερινή νεότητα είναι τα καλύτερα παιδιά.
Γνωρίζουν πολλά, είναι αυθόρμητα, ικανά,
καλόκαρδα, χαρούμενα γεμάτα στέρεες ελπίδες
για το μέλλον.

Τί μας λέτε, που ζητε, δεν βλέπετε, δεν
ακούτε τι λένονται πόσα καταμαρτυρούνται
για τα σημερινά νιάτα; Πρόκειται για σύγχυση.
Τα σημερινά παιδιά δεν είναι αυτά που βλέ-
πουμε στο γυαλί των τηλεοράσεων. Και αυτά
είναι θύματα των αδιότατων σκηνοθετών κά-
που ζητούν υψηλές ακροαματικότητες, κέρδη,
χρήματα και πατούν επί πτωμάτων.

Τα σημερινά νιάτα θα τα
δούμε να δουλεύουν τη γη με
τα σύγχρονα μηχανικά μέσα,
να δημιουργούν στα εργαστή-
ρια της Τέχνης, να μελετούν
στα σπουδαστήρια, να ονει-
ρεύονται και να μοχθούν για
ένα καλύτερο κόσμο απ' το
χθες. Αυτές οι ζωντανές, οι
δημιουργικές, οι ελπιδοφόρες
παρουσίες προς εμάς είναι
απαράτηρητες σχεδόν άγνω-
στες. Η θέση των νέων μας
είναι στους χώρους της προ-
κοπής.

Τα σημερινά νιάτα είναι
πολύ καλά παιδιά, λεβέντες,
που θα δημιουργήσουν έναν
όμορφο, ανθρωπινό και
χαρούμενο κόσμο.

Παροιμίες του Χειμώνα

α) «Οποιος μοχτάει το χειμώνα,
χαίρεται τον Αλωνάρη».

Ο γεωργός που μοχτά, κοπιάζει,
ιδρώνει κατά το δίαστημα του χει-
μώνα, είναι φυσικό να δοκιμάζει
χαρά τον μήνα του θερισμού. Κάθε
άνθρωπος που εργάζεται έντιμα και
κουράζεται, χαίρεται τους καρπούς
των κόπων του στον κατάλληλο
καιρό. Η χαρά είναι ασυγκρίτως
ανώτερη από εκείνη που δοκιμάζει
εκείνος που με ανέντιμους τρόπους
και απάτες κερδίζει ή καλύτερα
αισχροκερδεί.

β) «Ο Φλεβάρης κι αν φλεβείσει,
καλοκαίρι θα μυρίσει και αν τύχει
και θυμώσει, μες στα χιόνια θα μας
χώσει».

Συνηθισμένο φαινόμενο και της

καλοκαιρίας και της κακοκαιρίας
του Φλεβάρη.

γ) «Ο χειμώνας κι αν χιονίσει, στα
σπαρτά καρπό, θα ρίξει» ή «ο χειμώ-
νας κι αν χιονίσει, τα σπαρτά θα
ωφεληθεί». Χιλιομαρτυρημένη δια-
πίστωση της πείρας, που τελευταία
η επιστήμη αιτιολόγησε, ότι το χιόνι
του χειμώνα ευνοεί πολύ την καλή
απόδοση των σιτηρών.

Θυμίσουμε τρεις από το πλήθος
των παροιμιών του πολυθλασισμέ-
νου λαού μας για το χειμώνα που
συχνά χρησιμοποιούμε στον καθη-
μερινό μας λόγο για ποικίλους
λόγους. Θαυμάζουμε την απλότητα
και την οξυδέρκεια του περήφανου
λαού μας και όχι μόνον.

Ο ΚΑΛΑΡΡΥΤΙΩΤΗΣ

ΠΟΙΗΣΗ

Συν. στη σελ. 4

Στο σταυρό της αδικίας, η εγκάρτερηση.
Στο επίμονο τραγούδι του μεγάλου τίποτε,
η τρελλή καμπάνα των όρθρων.

Ακοκομμένες απ' τη γη των προγόνων μου,
με την ισόβια θλίψη του ξεριζωμένου,
βουλιάζω.

Με το γοργό κι ανεμίζενο χορό του γένους
μεσ' στη σκέψη και το αίμα,
θα βουλιάζω...

Αρχάγγελε των παιδικών μου χρόνων,
μη μ' εγκαταλείψεις...

Η ΘΑΛΑΣΣΑ

Για να φτάσω στο σπίτι μου, πρέπει να περάσω τη θάλασσα
-μια θάλασσα μαύρη.

Ούτε πλεούμενο μήτε και σύντροφος

Θολή μάza, με ύπουλους ύφαλους κι άγρια κύματα.
Το 'αξα να πεθάνω στην έπαλξη,
και το αίμα μου δίνοντας σ' ότι πελέκισε
τ άγαλμα της ζωής μου.

Γι' αυτό ξεκινά, σιωπηλός κι ανεμόδατος,
παλεύοντας μόνος μου,
ως το σημείο που βουλιάζω.

Το μολύβι πιέζει ελαφρότερα.

Θα 'ναι το χέρι του Θεού, που με σέρνει την ύστατη ώρα.
Κι αν, όμως, γίνονταν της αντοχής μου το λάφυρο,
το σπίτι μου, σε ποιά μάτια μπροστά θα υψώνονταν;

Το σπίτι μου με δονούσε πριν απ' την πτώση,
πριν απηκίσει ο σαρκασμός της πείρας,
προτού σφυρίζουν τα φιδιά της διαφύσεως.

Το σπίτι μου μ' αγκάλιαζε δάδε απ' της αμφιβολίας τον άνεμο,
προτού η σκιά του μακαριού σκάψει τις ρίζες...
(Μόνο στο παιδικό μου σπίτι μπαίνονγανταν φτερούγες αγγέλων,
κάθως σπαθιά κελιδόνα).

Κι αν περνούσα την άμετρη θάλασσα,
δε θα 'βλεπα ποτέ πια εκείνο το σπίτι.
Θα με θανάτωναν τ' αγαπημένα κρείπια.

Στους βράχους της άλλης όχθης,
στην απάνθρωπη γύμνα των ανθρώπων,
στ' αρπάγια μιας δράσης με την γείση του τίποτε,
ζοφερή ελπίδα του απεινωσμένου,
να τ' όνειρεύομαι. Θε μου, να τ' όνειρεύομαι.

Αυτό μόνο δώσε.

ΤΡΑΓΟΥΔΗΣΕ ΤΩΡΑ...

Τραγουδισσε τώρα που έμεινες μόνος.
Οι πεθαμένοι ακούνε καλύτερα.
Μόλις η φωνή σου ανήξει τις κάμαρες,
σκοτεινές φτερούγες μελανιάζουν τη σκέψη.

(Όσο προχωρείς,
σα να μπαίνεις ολόκληρος σ' ένα νεισίτροφο σπύλιαιο).

Τραγουδισσε τώρα που έμεινες μόνος,
πιο πολύ τους ζωντανούς θανάτους,
τις φίλεις που έγιναν σύμβαση,
τα ουδέτερα λόγια,
τα παγωμένα μάτια,
εκείνη τη γλυκερή έκφραση, που σκοτώνει.

Οι το κερδίζεις χρόνια μεγάλα,
τα χάνεις κάποτε με μια κίνηση,
ένα εξοντωτικό χαμόγελο.

Όσο δύσκολα συγκομίζεις την πείρα,
τόσο πιο εύκολα μένει γυμνός
μ' ένα ενάντιο φύσημα.

(Κρίποι μ' αναβυσσική δροσιά,
αντίπαλοι χαρούμενοι, στα δάση,
μορφές ανεπαλήθετες της νύκτας...)

Για ν' ανέβουν ξανά τα μυθικά ημερηώματα
απ' τις μυστηριακές θάλασσες,
πρέπει να τα τραγουδήσεις.

Για ν' αστράψει μπρος στα μάτια σου
όλος ο χαμένος παράδεισος,
πρέπει να πεις τ' όνομά του.

Δεν υπάρχει τίποτε έξω απ' τη μνήμη...

Είσαι μόνος. Τραγουδισσε.
Δεν μπόρεσες ποτέ να βρεις ένα στήγμα,
μια πίστη ασάλευτη,
μια θέση βέβαιη στον ήλιο.

Κυνηγώντας τις σκιές της νομαδικής ψυχής σου.
Κι οι πέτρες σε τμήρωναν.

Οι ζωντανοί σε τρυπούν με τις αιχμές τους.
Οι πεθαμένοι ανοίγοντας τάφους
στην καρδιά σου.

Τραγουδισσε την παράλογη περιπέτεια,
τώρα που έμεινες γυμνωμένος και μόνος.

Νυχτώνει.

ΔΗΜ. Κ. ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ
«ΠΕΡΙΠΑΤΟΣ ΣΤΗ ΝΥΧΤΑ»
«ΝΕΑ ΣΚΕΨΗ» ΑΘΗΝΑ

ΚΟΨΙΜΟ ΠΙΤΑΣ ΣΤΟΥΣ ΚΑΛΑΡΡΥΤΕΣ ΕΚΔΗΛΩΣΗ ΜΕ ΟΥΣΙΑ

Γράφει ο Θεόδωρος Μπαργιάννης

βιώνουν και να κατοικούνται και τους χειμερινούς μήνες από 35 μόνιμους κατοίκους. Το ιστορικό αρχοντοχώρι έχει μάθει να ζει με τα προβλήματά του. Οι ήρωες μόνιμοι κάτοικοι των έμβαναν να ζουν χωρίς δρόμο - εξάλλου μόλις προ τετραετίας έγινε μια αρχική διάνοιξη δρόμου προς τα Γιάννενα, έμβαναν να ζουν χωρίς γιατρό - στο τέλος του 20ου αιώνα πεθαίνουν χωρίς να έχουν τη δυνατότητα να ζητήσουν

τη γαλήνη και την ηρεμία της Πουλιάνας και τη μονοτονία του αχού των γάργαρων νερών του Καλαρρυτιώτικου, ταραίζει ο θόρυβος και τα μουγκρήματα των μηχανών του καραμουγκρή των αυτοκινήτων που μας μεταφέρουν - κοντά πενήντα νοματίους - στη γενέτειρα, στους Καλαρρυτίες. Το καράβι ξεκινάει από Γιάννενα, Αρτα, Φιλιππιάδα, Παγαμνιά κ.ά. Κάπου κοντά στην Κηφίνα με το αντάμωμα, άρχισε να

υγείαν και του χρόνου». Για τους περισσότερους η βροδιά θα συνεχιστεί με γλέντι μέχρι τις πρωινές ώρες.

Το πρωί της Κυριακής μετά το «Δι' ευχών» στο πρόσωπο του σεμνού παππά - Βασιλή είναι ζωγραφισμένη η ικανοποίηση. Μοιράζει και μοιράζει σε ογδόντα τόσα άτομα και είμαστε στην καρδιά της χειμώνα! Απ' την ημέρα του Αϊ Νικόλα είχε να νιώσει τόση περίσσεια ψυχικής ευφορίας.

Λίγο πριν το μεσημεράκι, με φρόντο την αντάρα που σηκώνεται απ' το Κουκούλι οι απλώνεται μέχρι την Κρούνα, το μοναχό ουρανό που αρχίζει να ψιλοχιονίζει και την παγωμένη πλατεία να σφίξει από ζωή, στήνεται στη μέση της πλατείας η βασιλόπιτα. Ο παππά-Βασιλής, έχοντας δίπλα του τον πρόεδρο του Συνδέσμου μας κ. Γ. Δογορίτη και περιστασιζόμενος απ' όλους τους χωριανούς, χαράσσει επάνω της το σχήμα του σταυρού και δίνει το σύνθημα για νέες ευχές και για διαπιστώσεις ότι μπορούν οι Καλαρρυτίες να δουν καλύτερες μέρες το 1995 αρκεί να το πιστέψουν και κυρίως να το θελήσουν οι Καλαρρυτίτες αφού το έχουν αποδείξει ότι διαθέτουν την ικανότητα να αλλάζουν τη ροή των πραγμάτων. Το μοίρασμα της πίτας ακολουθεί η διανομή συμβολικών δώρων στους μόνιμους κατοίκους και η σεμνή αλλά ιδιαίτερα μεστή και συγκινητική εκδήλωση κλείνει με την απονομή του καθιερωμένου δώρου στον τυχερό της χρονιάς, Φίλιππα Κώστα.

Με την ευεξία που επικρατεί ο χιονοπόλεμος είναι φυσική συνέπεια.

Το τοπίο των χιονισμένων οσκακιών σε συνδυασμό με το ελάνο του καιρού δημιουργούν προοπτικές για φωτογραφικές αποθανάσεις αλλά και για μαρτυρίες «ήλιας» γι' αυτούς που δεν μπόρεσαν να είναι σήμερα μαζί μας.

Πριν νυχτώσει, το καράβι με βαριά καρδιά παίρνει το δρόμο της επιστροφής υποσχόμενο στους ήρωες που αφήνει πίσω ότι θα εκμεταλλευτεί και θα δημιουργήσει νέες ευκαιρίες για συχνότερες βαπτίσεις των «ξενιτεμένων» στην κολυμβήρα της γενέτειρας.

Κατηφορίζοντας προς την Κηφίνα, στο μυαλό μου κυριαρχεί μια και μόνο σκέψη: ότι ένα πολιτιστικό σωματείο έχει δυνατότητες να προσφέρει ουσιαστικές υπηρεσίες με ελάχιστα μέσα και με μοναδικό

εφόδιο την αγνή αγάπη γι' αυτό που έχει θέση ως σκοπό του να υπηρετήσει.

Αλήθεια τα πολιτιστικά σωματεία που δημιουργήθηκαν με σκοπό να υπηρετούν τους Καλαρρυτίες αναλογιστήκαν άραγε τι έχουν σήμερα περισσότερο ανάγκη οι Καλαρρυτίες μίληψ τις ποικίλες «κοινωνικές» συνειστίσεις και δεξιότητες, που διοργανώνουν στα αστικά κέντρα εν ονόματι των Καλαρρυτιών, τις ποικίλες χορευτικές συμμετοχές και εκδηλώσεις με τα βαρύδοξα επίθετα «International» ή μίληψ κάτι το απλό, ζεστό, ανθρώπινο σαν κι αυτό που ένιωσαν αυτό το διήμερο;

Συν. από τη σελ. 2

μπορούσε πιο τέλεια κάποιο «δράμενο», που ανήκε στη μυθολογία ή που έκρυβε κάποιον «ερόν λόγον» ή όποιο άλλο μυστικό.

Ο Μοριάς, θα μπορούσε να υποστηρίξει κανείς, είναι ο ενωτικός κρίκος, σε αρκετές μορφές του νεοελληνικού βίου την έννοια της «μεσότητας». Δεν είναι μόνο γεωγραφικά η Πελοπόννησος μια ένωση και μια μεσότητα, αφού και σαν όνομα και σαν τόπος είναι και νίκος και συνέχεια της Στερεάς Ελλάδας. Και στις εκδηλώσεις της παρουσιάζει ένα σύμμετρο και οργανικό σύνολο, που ενώνει το βίο της ορεινής Ελλάδας με το βίο της νησιώτικης. Στη Ρούμελη κυριαρχεί π.χ. ο τσάμικος, στα νησιά οι συρτοί. Στο Μοριά συνυπάρχουν, σε αρμονική ποσοτική αναλογία, και ο τσάμικος και οι συρτοί. Στη Ρούμελη, για να φέρω δεύτερο παράδειγμα, προτιμούνται τα Κλέφτικα τραγούδια, στα νησιά δεν υπάρχουν Κλέφτικα, αλλά πάνε να εγκαθιδρύσουν δικτατορία ιδίως τα ερωτικά και τα παιχνιδιάρικα δίστιχα. Στο Μοριά υπάρχουν και τα δύο είδη, Κλέφτικο και ερωτικό, σε περίπου ισόποση αναλογία και σε μελωδίες που κυμαίνονται ανάμεσα στις Ρουμελιώτικες και στις νησιώτικες. Τρίτο παράδειγμα: Στην Ηπειρο και Ρούμελη τραγουδούν μελωδίες πάρα πολύ αργές, που για άλλους, νησιώτες ιδίως, είναι ακατανόητες και κουραστικές. Τραγουδιούνται αργά, σε να σιγοβράζει κάποια γέρινη γίδα. Ισως για παρόμοιο λόγο, γιατί αργά και μονότονα λέγονται, νομίζουν τα τραγούδια αυτά «βροστά». Έτσι τα λένε στην Αρκαδία. Στα νησιά εξ άλλου τραγουδούν γρήγορους και πεταχτούς ρυθμούς, που αντανακλούν την ευθυμία που τους χαρίζει η ανατομή με τη θάλασσα. Η μελωδία στο Μοριά κύριο χαρακτηριστικό της έχει ότι πραγματοποιεί την ένωση και τον αρμονικό συγκερασμό των δύο τούτων ακροτήτων. Μέσα στις μελωδίες της Πελοποννήσου μπορούν ν' ανακαλυφθούν τον εαυτό τους και η Ρούμελη και τα νησιά, και ως μη μοιάζουν τα δύο αυτά άκρα μεταξύ τους.

Ανάλογο έχει συμβεί και με άλλα είδη του βίου. Αναφέρω ακόμη τη γλώσσα. Δεν αποκλείεται γι' αυτόν ακριβώς το λόγο να επικράτησε ώστε η κοινή δημοτική σήμερα να μοιάζει τόσο πολύ με το Μοραϊτικό γλωσσικό ιδίωμα, γιατί μόνο τούτο βρισκόταν κοντά στο κέντρο της αισθητικής πληρότητας και μπορούσε να ενώσει τα άσχετα μεταξύ τους άκρα. Τέτοιες μορφές με κάποιαν ακρότητα δημιουργεί η ακατανόητη για τους πολλούς συγκοπή των άτονων συλλαβών που γίνεται στη Ρούμελη, Ηπειρο, Μακεδονία κλπ. ή, από το άλλο μέρος, οι άπειρες και οι παράξενες ιδιωματικές λέξεις και οι παράξενες φθόγγοι που απαντούν μόνο στην Κρήτη ή μόνο στην Κύπρο ή μόνο τις Σποράδες ή σ' άλλα νησιά. Παρόμοιοι λοιπόν λόγοι βοηθούν και τον Καλαματιανό χορό να απλώσει παντού και να γίνει πανελλήνιος. Κατορθώνεται τούτο, γιατί μέσα σ' αυτόν κάθε Έλληνας βρίσκει ένα μέρος από τους συρτούς ρυθμούς της ιδιαίτερης πατρίδας του, ένα μέρος μάλιστα εκφρασμένο σε σύνολο αρμονικό, τελειότερο ίσως απ' ότι ο ίδιος θα περίμενε.

Αξίζει να γίνει μια σύντομη επισκόπηση του συρτού χορού, πριν εξετάσουμε ειδικά τον Καλαματιανό. Σ' αυτό το χορό ο μπιστομένος «σέρνει» ξωπίσω τους άλλους.

ΕΛΛΗΝΙΚΟΙ ΧΟΡΟΙ ΚΑΙ ΙΔΙΑΙΤΕΡΑ Ο ΚΑΛΑΜΑΤΙΑΝΟΣ

Αυτός είναι ο οδηγητής, αυτός έχει την ευθύνη και στη μορφή του ρυθμού και αρχικά, σε παλαιότερη εποχή, για το «που οδηγεί», σε έξοδο σωτηρίας ή σε καταστροφή. Ας θυμηθούμε όσα είδαμε για τον Όπσο, ότι όλος του ο χορός ήταν μια απομίμηση πως βγήκε έξω από το φοβερό Λαβύρινθο! Πολλά εξ άλλου αρχαία ανάγλυφα δεν κάνουν τίποτα άλλο παρά να μας δείχνουν πότε άντρες Ιωνες και πότε γυναίκες, άλλοτε νύφες και άλλοτε κοινές θνητές, να χορεύουν, να χορεύουν κυκλικά και το ύψος των βηματισμών τους να βεβαιώνει ότι πρόκειται για ένα

έπρεπε να εκτελεστεί έτσι για το «καλό» του χρόνου.

Ερχόμαστε τώρα στο τελευταίο και ειδικό σημείο του προβλήματος. Από που προέρχεται ο όρος Καλαματιανός χορός; Οι πιο πολλοί, σχεδόν όλοι, νομίζουν ότι ο χορός αυτός αρχικά χορευόταν μόνο στη Καλαμάτα, και ότι αργότερα διεδόθη στα γειτονικά μέρη, στη Μεσσηνία, και έπειτα και στην άλλη Πελοπόννησο. Η γνώμη φαίνεται πολύ δικαιολογημένη, γιατί και πολλά άλλα ονόματα νεοελληνικών χορών είναι δηλωτικά τοπικής προέλευσης του χορού, όπως π.χ. ένα τέτοιο σημαίνουν ο Μεγα-

Λαογραφικός & Χορευτικός Όμιλος «ΚΑΛΑΡΡΥΤΕΣ»

είδος «συρτού χορού». Ανάλογο μπορεί να ιδί κανείς και σε ανάγλυφα, όπου παίζει τη λύρα ο Απολλώνας και χορεύουν οι μούσες, ντυμένες και αυτές μακρούς ιωνικούς χιτώνες με πτυχές εξαίσιες.

Αλλά και σαν όνομα ο συρτός χορός δεν είναι όρος νεότερος. Σήμερα με τον όρο τούτο εννοούμε απλώς έναν κορυφαίο χορευτικό που «σέρνει το χορό», δηλ. που είναι μπροστά, έχει την πρώτη και την πιο τιμητική θέση και σέρνει όλους τους άλλους μαζί τους, στο δικό του ρυθμό και σύμφωνα με τις δικές τους φωνές. Τα πισωδραμίσματα και τις αναστροφές, που όλα είναι ρυθμικά, με βηματισμούς συρτούς, χωρίς βίαιες εκινήσεις και πιδημάτα. Έχουν περάσει πάνω κάτω 1900 χρόνια από τον καιρό που έχει γραφεί μια αρχαία ελληνική επιγραφή που βρέθηκε στο προαύλιο αρχαίου ιερού. Μιλάει για διάφορα στοιχεία παραδοσιακά για τελετές και έθιμα, και αναφέρει την πολύτιμη μαρτυρία: «Η των συρτών πατρίς όρχησις». Η επιγραφή είναι του πρώτου μετά Χριστόν αιώνα. Από τότε τουλάχιστον υπάρχουν κατά παράδοση οι συρτοί χοροί, και αναφέρονται στον πληθυντικό, όπως και σήμερα, επειδή φαίνεται ότι και τότε θα υπήρχαν διάφορα είδη συρτού χορού. Πρέπει όμως να μην προσπεράσουμε ανεξέταστη μια λεπτομέρεια πολύ σημαντική: Η όρχησις αυτή, που γίνεται με συρτούς χορούς, ονομάζεται «πάτριος». Και μόνο από το επίθετο τούτο βεβαιώνεται ότι οι συρτοί χοροί εθεωρούντο και τότε πολύ παλαιοί, κληροδοτημένοι στους αρχαίους από τους «πατέρες» τους αιώνες πολλούς πριν. Γίνεται πιθανό ότι μέσα στα διάφορα είδη χορών, οι συρτοί, προκειμένου για ιερό πανηγύρι, εθεωρούντο σαν το πιο κατάλληλο λατρευτικό είδος χορού που

ρίτικος, ο Κρητικός, ο Κερκυραϊκός, ο Μακεδονικός, ο Χανιώτικος και πολλοί άλλοι. Αν όμως θα προσεξόμαστε το τραγούδι, που συνοδεύει τυπικά και σταθερά τον Καλαματιανό χορό, τότε τα πράγματα παρουσιάζονται αντίστροφα:

Κι' αν πας στην Καλαμάτα κι' ερθείς με το καλό, φέρε μου ένα μαντήλι να δένω στο λαιμό.

Το τραγούδι τούτο, που πάντα τονίζεται στην αρχή ή περίπου στην αρχή κάθε «Καλαματιανού» χορού, όταν συνοδεύεται και με τραγούδι, φαίνεται πολύ παλιό και μιλάει για εποχή παλαιότερη, όταν η Καλαμάτα ήταν περίφημο βιομηχανικό κέντρο στην επεξεργασία μεταξίου. Το τραγούδι τονίζει επίμονα μια θερμή παράκληση του τραγουδιστή ή όποιων άλλων, για να τους φέρνουν ένα μεταξωτό μαντήλι όταν θα τύχει να πάνε στην Καλαμάτα και με το καλό θα γυρίσουν πίσω. Πρόκειται λοιπόν για τα περίφημα εκείνα «μεταξωτά Καλαματιανά μαντήλια», που σε παλαιότερα χρόνια ήταν καμάρια να τα έχει κανείς. Ο ρόλος των μαντηλιών αυτών, που ήταν άσπρα, και είχαν κόκκινα περιβόρια, όλα υφανμένα με τέχνη εξαίρετη και πολλή λεπτότητα, ήταν σημαντικό. Το «κόκκινο χρώμα» τους έχει ιδιαίτερη και σπουδαία σημασία στη λαϊκή λατρεία. Τέτοια μαντήλια κάρριζε η νύφη στον πεθερό και στους άλλους στενούς συγγενείς του γαμπρού, όταν το σπίτι του πατέρα της τους υποδεχόταν και τους προσκυνούσαν έναν - έναν. Από το γαμήλιο μάλιστα έθιμο, κάθε φορά να προσκυνάει η νύφη χαρίζοντας στον καθέναν μαντήλι, φτάσαμε και στις παρούσες. Όταν νυστάζοντας προς το σπίτι της γαμπρούς και η πόρτα της ανοίγει, παρασυσπόμενος από τον ύπνο, λέει στο Μοριά τη φράση: «Ρίχνει μαντήλια!» Αλλά και τέτοιο μαντήλι, είχε δεμένο σι'

αλόγο το ο «συχαρικάρης», που έφερε πρώτος, για να φέρε στο σπίτι του γαμπρού τα συχαρίκατα ότι κίνησε η νύφη και ζυγάνει στο σπίτι του γαμπρού. Τέτοια μαντήλια τα έπαιρναν και οι στενοί συγγενείς του γαμπρού και τα έδεναν γύρω στο λαιμό τους. Το «δέσιμο ενός μαντηλιού γύρω από το λαιμό» είναι πράξη με ιδιαίτερη λατρευτική σημασία. Κατά τη γνώμη μου, δείχνει ένωση και βαθειά αφοσίωση του εαυτού μας προς τον κοινό θίασο και την κοινή ομάδα, στην οποία αποσάσσαμε να αφιερώσουμε τον εαυτό μας. Δενόμαστε μαζί με τους άλλους, σαν ασεχάριστοι «αδερφοποίτοι». Γι' αυτό και δε λείπουν όμοιες σκηνές τόσο από τα έθιμα της αεθλοποιοίας, όσο και από τα έθιμα του γάμου.

Ας δούμε μερικά παραδείγματα, που μιλούν με το δικό τους τρόπο για το ίδιο πράγμα. Σε διάφορα σημερινά λατρευτικά έθιμα αυτοί που αποτελούν μέλη της ίδιας παρέας δένουν μαντήλια γύρω από το λαιμό τους. Η μόνη του γαμπρού, μόλις οι νεόνυμφοι έρθουν στην πόρτα της, παίρνει στην Πελοπόννησο ένα μεγάλο μαντήλι, το διπλώνει γύρω από το λαιμό τους και έτσι δεμένους τους τραβάει μέσα. Οι άλλοι, που παρακολουθούν το γάμο, τα χαρισμένα μαντήλια τα έβαζαν και αυτοί γύρω στο λαιμό τους. Ακόμη και στο λαμό το αλόγου του είδαμε ότι ο συχαρικάρης κρεμάει το μαντήλι, όπως ανάλογα κάνουν και άλλοι καρβαλλάρηδες της συνοδείας του γαμπρού. Σε μια περίπτωση, στο Χρονικό του Μορέως, μερικοί χωρικοί παρουσιάζονται σε έναν αφέντη του τόπου, στον οποίο τους είχαν συκοφαντήσει ότι του ετοιμάζουν ανταρσία. Για να του αποδείξουν λοιπόν ότι τον παραμένουν αφοσιωμένοι, παρουσιάζονται μπροστά τους έχοντας δεμένα μαντήλια γύρω από το λαιμό τους. Από όσα εδώ σημειώνα, μπορούμε να εκτιμήσουμε γιατί, στην ελληνική λαογραφία, μέσα στα δημοτικά τραγούδια ή στα έθιμα και τις δοξασίες ή ακόμη και τις προλήψεις, έχει το μαντήλι πάρει έναν τόσο σπουδαίο και καθαρό συμβολικό ρόλο.

Νομίζω λοιπόν ότι επιτρέπει συμπερασματικά να δεχτούμε ότι το έθιμο του μαντηλιού, δεμένου γύρω από το λαιμό, είναι λατρευτικό έθιμο παλιό, αρχαίο πιθανότατα, ότι δείχνει αφιέρωση και ότι συνιστά ιδίως στο γάμο. Το επίμονο τραγούδι, που ζητάει «Καλαματιανό μαντήλι» για να το δέσουν γύρω στο λαιμό, μας βεβαιώνει ρητά ότι αυτός που χορεύει δε βρίσκεται και τόσο κοντά στην Καλαμάτα. Δείχνει, κατά τη γνώμη μου, ότι αρχικά επρόκειτο για έναν χορό συρτών που τον συνήθιζαν σε πολλά μέρη στην Πελοπόννησο, που τον χορεύαν προπάντων στους γάμους και που ένα από τα κύρια τραγούδια του ήταν ύμνος για το Καλαματιανό μεταξωτό μαντήλι, απαραίτητο και ανεκτίμητο ιερό σύμβολο της γαμήλιας τελετής.

Η ερμηνεία που πιο πάνω δίνω για την προέλευση του Καλαματιανού χορού προβάλλει έχοντας τις ρίζες της πολύ βαθύτερες στο χρόνο. Αληθινά, το νόημα της γίνεται τώρα πολύ σημαντικότερο: Ο συρτός δεν είναι μόνο «η πάτριος όρχησις» των Ελλήνων, τον πρώτο μεν Χριστόν άναών, αλλά και η πάτριος λατρευτική όρχησις των νεότερων τελετών της νεοελληνικής ζωής.

Κ. ΡΩΜΑΙΟΣ
«Κοντά στις ρίζες»

Σε μια χώρα όπου η πρακτική λειτουργία της κάθε άλλο παρά ευνομούμενη είναι και στην οποία μεγάλο ποσοστό των πολιτών της έχει ξενιτευτεί, έχει εγκαταλείψει την γενέτειρα για λόγους βιοποριστικούς για «μια καλύτερη τύχη» και έχει φτιάξει «βίος» στις πόλεις, στα μεγάλα αστικά κέντρα, εκεί η αγάπη για τη γενέτειρα ξεχειλίζει και αποτελεί κίνητρο στους περισσότερους από αυτούς για δραστηριοποίηση ώστε να δει και ο δικός τους τόπος «καλύτερη μέρα».

Αυτοί οι άνθρωποι έχουν όνειρο να μπορέσουν έστω και ως συνταξιούχοι να επιστρέψουν στον τόπο τους και να ζήσουν εκεί. Μέχρι να γίνει αυτό κατάφεραν με τους κάθε είδους συλλόγους, Συνδέσμους, Ενώσεις κ.λπ. που ίδρυσαν στους τόπους δραστηριοποίησής των να ανθίσουν τοπικές κοινωνίες στα αστικά κέντρα με συγκεντρώσεις, εκδηλώσεις, έθιμα που έχουν τη ρίζα και το επίκεντρο τη γενέτειρα.

Πολλές από τις ανεπάρκειες της Πολιτείας, ειδικά για χωριά ακριτικά, απομακρυσμένα και με όχι ιδιαίτερο ενδιαφέρον για «επιχειρηματικές αναπτύξεις» προσπάθησαν και προσπαθούν να καλύψουν οι «Εξωριστικοί», «Πολιτιστικοί», «Μοραϊτικοί» Σύλλογοι, Συνδέσμοι κλπ. Μερικές φορές τα Σωματεία αυτά με το πείσμα της ψυχής τους, με τα φτερά της καρδιάς των, με επίμονες, πιστικές, συνεχείς και επιτυχείς παρεμβάσεις στην Πολιτεία, με το ανεξάντλητο κέφι τους για ανάπλαση του χωριού τους κατάφεραν να κάνουν θαύματα, να μετατρέψουν τον τόπο τους σε «μικρή Ελλάδα».

Σήμερα (ως το σημαντικότερο πρόβλημα των απομακρυσμένων, απομονωμένων και «Εξασμένων» χωριών της Ηπείρου είναι η δυνατότητα δημιουργίας κατάλληλων συνθηκών σ' αυτά που να επιτρέπουν σε μερικές οικογένειες - στην αρχή έστω και λίγων - να παραμείνουν εκεί στα χωριά όπου και να δραστηριοποιούνται για να κρατήσουν την δαδα της ζωής αναμένη μέχρι να γίνει η πολυπόθητη και πολλά χρόνια διατυμπανιζόμενη οικονομική ανάπτυξη της υπαίθρου, οπότε αυτοδύναμα η ζωή θα ξαναφουντώσει και σ' αυτά τα χωριά.

Πολλά τέτοια χωριά είναι γνωστά ότι στην ουσία έχουν «κλείσει». Ανοίγουν τους 4-5 καλοκαιρινούς μήνες με την μετακινούμενη κτηνο-

γιατρό -, έμβαναν να ζουν χωρίς επικοινωνία με τον κόσμο -, τηλεφώνω αν εκεί στα χωριά όπου και να δραστηριοποιούνται για να κρατήσουν την δαδα της ζωής αναμένη μέχρι να γίνει η πολυπόθητη και πολλά χρόνια διατυμπανιζόμενη οικονομική ανάπτυξη της υπαίθρου, οπότε αυτοδύναμα η ζωή θα ξαναφουντώσει και σ' αυτά τα χωριά.

Πολλά τέτοια χωριά είναι γνωστά ότι στην ουσία έχουν «κλείσει». Ανοίγουν τους 4-5 καλοκαιρινούς μήνες με την μετακινούμενη κτηνο-

γιατρό -, έμβαναν να ζουν χωρίς επικοινωνία με τον κόσμο -, τηλεφώνω αν εκεί στα χωριά όπου και να δραστηριοποιούνται για να κρατήσουν την δαδα της ζωής αναμένη μέχρι να γίνει η πολυπόθητη και πολλά χρόνια διατυμπανιζόμενη οικονομική ανάπτυξη της υπαίθρου, οπότε αυτοδύναμα η ζωή θα ξαναφουντώσει και σ' αυτά τα χωριά.

Ο πατριωτικός Σύνδεσμος Καλαρρυτιών «Η ΠΙΝΔΟΣ» τα τελευ-

τροφία και την επιστροφή λίγων κατοίκων για «Εξαλοκαριό» και τον υπόλοιπο χρόνο έχουν πρόβλημα ακόμη και για την εξεύρεση φύλακα για το χωριό. Η κοινοτική αρχή είναι περιοδεύουσα αφού τα αρχεία της έχουν μεταφερθεί σε κάποια κοντινή πόλη ή δε σφραγίδα «περιοδεύει» στη τόση του προέδρου της που φυσικά κατοικεί στη μεθούλη.

Οι Καλαρρυτίες παρά την εγκατάλειψή τους από το Κράτος τα τελευταία 40 χρόνια, καταφέρουν να επι-

ταία 17 χρόνια, συνήθως το δεύτερο μισό του Γενάρη έχει καθιερώσει και μια εκδήλωση για τους συγχωριανούς μας που δεχόμενι να έλθουν στους Καλαρρυτίες και «φυλάσσουν Θερμοπύλες». Ένα Σαββατοκύριακο το έχει αφιερώσει σ' αυτούς. Το γιορτάζει μαζί τους. Κόβει για αυτούς και μ' αυτούς την πίτα και ανταλλάσσει τις ευχές για τον καινούργιο χρόνο.

Φέτος η εκδήλωση πραγματοποιήθηκε το Σαββατοκύριακο 21 & 22/1/95.

Το απογευματινό του Σαββάτου,

ΡΕΚΒΙΕΜ ΓΙΑ ΤΟΝ ΠΑΤΕΡΑ

Συν. από τη σελ. 8

θα σου βραχούνε τ' άρματα
και τα χρυσά τσαπράζια...»

Τόσο το λιμνέτο όσο και η μουσική είναι άκρως συγκινητική κατά μείζονα δε λόγο όταν συνυπάρχει και πόνος.

Με τις πρώτες νότες τα μάτια του Πέτρου γέμισαν δάκρυα που κυλούσαν στα ευτραφή μάγουλά του. Πέφτοντας καθώς ήταν σκυμμένος στο χώμα στο σημείο αυτό άλλαζε το χρώμα του, γίνεται πιο σκούρο. Η ερμηνεία του τραγουδιού, ας το πούμε έτσι, ήταν σπαρακτική. Αλλά από τη μέση και κάτω κάτι άλλαξε, μια κάποια δυσαρμονία ακούστηκε. Το κλάμα του Πέτρου μεταδόθηκε και στους οργανοπαίκτες. Για τον βιολιστή και τον λαουτέρη το πρόβλημα δεν ήταν μεγάλο γιατί μπορούσαν να κλαίνε και να παίζουν έστω υποφερτά, αλλά για τον Πάνο τον κλαρινίστα ήταν πολύ μεγάλο. Ο αέρας που περνάει από το επιστόμιο δονεί το καλάμι, διακέεται στον αυλό και με κατάλληλο χειρισμό ακούγονται οι κατάλληλες μουσικές νότες. Αλλά όταν οι εκκρίσεις των σιελογόνων, από τη συγκίνηση, αναμιγνύονται με τον αέρα τότε η μουσική γλυκύτητα χάνεται. Τώρα πια κλαίγανε άνθρωποι και όργανα ως που τελείωσε το παίξιμο. Σκουπίζοντας με το μανίκι του πουκαμίσου του τα δάκρυά του ο Πέτρος έβγαλε χαρτονομίσματα και τ' άφησε πάνω στο χώμα κοντά στο κλαρίνο που το κρατούσε ακόμη στα χέρια του ο Πάνος. Μα αυτός με μια κίνηση τα έσπρωξε με το κλαρίνο προς τη μεριά του Πέτρου, σημαδί ότι δεν τα δεχόταν, κα' είπε «παίξαμε και κλάψαμε μαζί σου τον Μπάμπα Γιάννη, δεν θέλουμε χρήματα».

Παρ' όλη την προτροπή με μουσική και λόγια ο μπάμπα - Γιάννης δεν κουνήθηκε, ούτε και είχε ανάγκη από τη βροχή, ούτε τα όπλα του θα βρέχονταν. Δεν είχε όπλα, τα είχαν κρατήσει εκεί τότε στον Σαγγάριο να τα πάρει άλλος να συνεχίσει τον πόλεμο.

Δεν κουνήθηκε ο μπαμπα-Γιάννης, ίσως δεν τον βοηθούσε και το πόδι του. Είπαμε αδιατάρακτον από εφιάλτες ύπνου, όχι όμως και χωρίς ένα γλυκό όνειρο. Ενας σπασμός μιας ρυτίδας που εκφράσει χαμόγελο ευφροσύνης, σίγουρα συντελέστηκε, νοιώθοντας απάνω του τον αγαπημένο του Πέτρο.

Σηκώθηκαν να φύγουν. Στο πρόσωπο του Πέτρου είχε κυθεί μια γαλήνη και ένα μόλις διακρινόμενο χαμόγελο. Λέτε να ήταν αποτύπωση του κάτω από τη γη εκμπεμπόμενου χαμόγελου; Ήταν η έσχατη επικοινωνία πατέρα και γιου; Ποιός ξέρει, μπορεί!!

Οι οργανοπαίκτες ήταν και αυτοί ευχαριστημένοι γιατί πρώτη φορά στην μουσική τους πορεία παίζαν με τέτοιο τρόπο, σε τέτοιον τόπο και τόσο αλλιώτικα, που δεν μπόρεσαν να προσδιορίσουν. Ήταν το άκρο άωτο της συναισθηματικής και εγκάρδιας «και όχι η κατά συνθήκη» συμμετοχή τους σε ΡΕΚΒΙΕΜ για τον μπάμπα - Γιάννη

Απόστολος Ζώγκος

ΕΠΙΤΕΛΟΥΣ!

Το αρχοντικό Κωσταδήμα στους Καλαρρύτες, είχε παραχωρηθεί από τους Αφούς Κωσταδήμα στον Πατρ. Σύνδεσμο Καλαρρυτών «Η ΠΙΝΔΟΣ» με σκοπό να μετατραπεί σε ξενώνα.

Ο Σύνδεσμος απ' όπου δημιουργήθηκε ο Φορέας Ανάπτυξης Καλαρρυτών, το παραχώρησε στον φορέα ώστε διά μέσου αυτού να επιτευχθεί ο σκοπός των διαθετών.

Τελικά μετά από πολύχρονες διαδικασίες, κωλυσιεργίες και περιέργειες καθυστερήσεις από τους ειθύνοντες - αφού χάθηκε πολύτιμος χρόνος - επιτέλους την 10-2-'95 υπεγράφησαν τα συμβόλαια παραχώρησης του μεγαλύτερου ποσοστού του οικήματος στην κοινότητα και μικρό ποσοστό στον Αγρ. Συν/ρισμό Καλαρρυτών και στους κληρονόμους (συμβολικό). Μακάρι, αφού πλέον υπερπηδήθηκαν τα νομικά κωλύματα, εντός των ημερών να γίνει και η υπογραφή ίδρυσης της πολυπόθητης και πολλά υποσχόμενης Αναπτυξιακής Εταιρείας.

ΟΙ «ΚΑΛΑΡΡΥΤΕΣ» ΠΑΡΕΛΑΖΟΥΝ

Ο Λαογραφικός και Χορευτικός μας Ομιλος «ΚΑΛΑΡΡΥΤΕΣ» και φέτος στην παρέλαση της απελευθέρωσης της πόλης μας.

ΣΩΘΗΚΑΝ ΟΙ ΚΑΛΑΡΡΥΤΕΣ;

Συν. από τη σελ. 9

φταίει και θελήσουμε και μοιράσουμε ευθύνες Δεν είναι καιρός για τέτοια.

Να τρέξουμε πρέπει όλοι για να ολοκληρωθούν οι διαδικασίες να συσταθεί η Εταιρεία, να υπογράψει με το Ε.Ο.Τ. τη σύμβαση, να δημοπρατηθούν τα έργα και να τρέξει το Ευρωπαϊκό χρήμα και στις πολύπαθες κορυφές της Πίνδου.

Να καβαλήσουμε δηλαδή κι εμείς μια φορά τον ψαρή και μετά καβάλα συζητάμε ότι και όσο θέλετε και μαλώνουμε κιόλας, μια και το συνθηζουμε. Αλλά το ξαναλέω, καβάλα στον ψαρή.

Αν αργοπορήσουμε θα μας φάνε άλλοι το ψητό κι εμείς θα μείνουμε σαν τα σκυλιά στο χασαπαριό για να μας πετάξουν κανένα κόκαλο ή καμιά λιάπα.

Αν ορμήσουμε Καλαρρυτιώτες και πιστεύω πως θα τα βγάλουμε πέρα, αρκεί να το θελήσουμε. Είμαστε δυνατοί γιατί διαφορετικά δε θα επιβιώναμε και θα διακρινώμαστε στα ξένα που βρεθήκαμε.

Ηρθε ο καιρός να ξαναζωντανέψουμε την «Ιθάκη» μας τους Καλαρρύτες μας, τον «ομφαλό της γης» για όλους μας.

Βαγγέλης Σωτ. Μπακαγιάννης

Σ.Σ. Τι κρίμα! Επτά χρόνια δεν καταφέραμε να κάνουμε απλά την ίδρυση και μόνο μιας Εταιρείας (οποιοσδήποτε ιδιώτης θα είχε τελειώσει τη διαδικασία το πολύ σε 2-3 μήνες).

Οι Καλαρρυτιώτες πολλά οραματίστηκαν και αισιοδοξούν από το Φορέα και την Εταιρεία. Εμπιστεύθηκαν τα όνειρά τους σε «Διοικητικά Συμβούλια» τα οποία ευχαρίστως δέχτηκαν τη μεγάλη τιμή. Περιμένουν υπομονετικά έργο, ονειρεύονται τους Καλαρρύτες καβάλα στον ψαρή.

Τι απογοήτευση! Δεκάδες συμβούλια, διαβούλια, συχνά περιττές ανεύθυνες κουβέντες. Όμως ελλιπής ενημέρωση και δυσδιάκριτο: έργο, θούληση, αγάπη για καλύτερες μέρες των Καλαρρυτών.

Αγωνίζεται ακούραστα με συνέπεια και χαλυβδένια θέληση ο άξιος Σπύρος Φασούλας αλλά είναι μόνος. Ενας κούκος δε φέρνει την άνοιξη, οι πολλές κίσσες καλύπτουν το μήνυμά του.

Παρόλες (μετά από επτάχρονη σιωπή) παραπάνω πικρές, αλλά δυστυχώς πραγματικές διαπιστώσεις, πιστεύουμε και αισιοδοξούμε ότι θα δαμάσουμε τον ψαρή, και τότε θα επανέλθουμε από την εύλογη σιωπή.

ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ

Το πρόγραμμα της Ευρωπαϊκής Ένωσης «Διατήρηση της Ευρωπαϊκής Αρχιτεκτονικής Κληρονομιάς» είναι ένα από τα προγράμματα τα οποία παρουσιάζουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον για τους Καλαρρύτες, ένα ιστορικό αρχοντοχώρι το οποίο στο σύνολό του είναι ένα έξοχο μνημείο της πολιτιστικής κληρονομιάς της χώρας μας.

Η πολιτεία τα τελευταία 25 χρόνια με επανειλημμένες αποφάσεις της έχει χαρακτηρίσει τους Καλαρρύτες διατηρητέους α) ως ιδιαίτερου φυσικού κάλους, β) της ιστορίας των και γ) του μοναδικού τους διατηρημένου χρώματος και της παραδοσιακής αρχιτεκτονικής των.

Η δραστηριότητα του παραπάνω προγράμματος για το 1995 αφορά τα «Θρησκευτικά μνημεία».

Η καταληκτική ημερομηνία υποβολής αιτήσεων για τους ενδιαφερόμενους έληξε την 31η Ιανουαρίου 1995.

Αρμόδιοι για πληροφορίες καθώς και για υποβολή προτάσεων ήταν το Υπουργείο Πολιτισμού, η Επιτροπή Ευρωπαϊκής Ένωσης στις Βρυξέλλες και η Γεν. Γραμματεία περιφέρειας Ηπείρου.